

Biskop Munib Younan
Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land
Tale til Den norske kirkes Kirkemøte
12. november 2008

Kirkerådets leder, biskoper, kirkemøtedelegater og gjester, søstre og brødre i Kristus – våre partnere i vitnesbyrd og tjeneste: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Gud vår Fars kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

Det er et stort privilegium og en ære for meg å få tale til dere på dette Kirkemøtet. Det er en glede for meg å være sammen med dere. Jeg vil takke dere, Den norske kirke, for deres kjærlighet og for deres sterke ledsagerteologi. Gjennom dere vil jeg også gjerne takke den norske regjering og Kirkens Nødhjelp for alt dere har gjort for palestinske kristne, og spesielt for deres partnerkirke, Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land.

Ledsagerteologien er en følge av oppstandelsesberetningen. Da to av disiplene vandret sammen til Emmaus, ble de fylt av undring. De stilte spørsmål og søkte svar, i det de gransket Skriftene som profeterte om Messias komme ved Jesus selv. Da Jesus så brøt brødet sammen med dem, gjenkjente de ham, og fikk oppdraget å gå ut i verden og gjøre Kristus Frelseren kjent for alle.

I dag forbinder Emmausveien Den norske kirke og Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land når vi vandrer sammen i vår brutte, forvirrende verden, og gjør Kristus kjent i våre sammenhenger.

Men vi blir fornyet igjen og igjen når vi feirer brødsbrytelsen sammen, sendt av Jesus for å ledsage hverandre som trofaste vitner for Sannheten. For sannheten forener oss, og gir oss oppdraget å gå ut i verden for å lære, forkynne og døpe, og gjøre både oss selv og andre til disipler. Ledsagerteologien minner oss om at ingen kirke er uavhengig, men vi er alle sammenvevd med hverandre.

Jeg bringer dere hilsener fra min kirke, Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land. Vi fortsetter med å vitne inn i en vanskelig politisk situasjon og til en lidende befolkning. Vi er en integrert – om enn en svinnende – del av det palestinske folk. Palestinske kristne utgjør i dag mindre enn to prosent av den palestinske befolkning. Men vi fortsetter med å være et levende vitne i Det hellige land, et flerreligiøst og flerkulturelt samfunn. Vi har vitnet i Det hellige land i to tusen år, og vi vil gjerne fortsette å vitne om vår Frelser i to tusen år til.

Fra jeg ble vigslet til biskop har det vært min målsetning å forkynne Guds ord og forvalte sakramentene i vår sammenheng, å fremme enheten mellom de kristne, og arbeide for forsoning blant folkene. Vi fortsetter å gjøre dette i vårt menighetsliv og vårt liv som kirke. I tillegg gjør vi dette i vårt arbeid med utdanning, med ca. 3000 barn. Av disse er 45 prosent muslimer, 6 prosent er lutheranere, og resten er fra andre kristne konfesjoner.

Målet for vårt utdanningsarbeid er å forme den palestinske, evangelisk-kristne identiteten gjennom opplæring i fred og religiøs toleranse, så vel som ved å fremme kvinnenens rolle i et patriarkalsk samfunn - alt sammen gjennom undervisning av god kvalitet.

Det hender at noen av våre synodemedlemmer spør, når vi har underskudd i vårt utdanningsprogram, hvorfor vi fortsetter med dette. Jeg tror at utdanning er vårt direkte vitnesbyrd og vår oppgave i Det hellige land. Vår kirke vil alltid utøve denne tjenesten. Av den grunn ber vi dere og alle våre partner kirker om å fortsette å hjelpe oss i vårt undervisningsarbeid som gagnar barn uansett kjønn, religion og politisk tilhørighet, slik at de kan fortsette å utvikle seg uten bli forkrøplet av mangelen på ressurser.

For to måneder siden arbeidet vi med vår kirkelige målsetting på et møte av våre menighetsledere. Der formulerte vi en ny strategi som blant annet vektlegger følgende områder:

- Fordype vår evangeliske spiritualitet
- Videreutvikle vårt utdanningsprogram
- Styrke ledertrening for alle døpte medlemmer.

Vi anmoder dere sterkt om å be for oss. For det er vår hensikt å styrke troen hos vårt folk, slik at de kan være sterke i sin tillit til den oppstandne Herre, og ikke mister håpet i den uholdbare politiske situasjonen vi har, og velger å immigrere.

Som kirke må vi gjøre det vi kan for å bevare det kristne vitnesbyrd i landet vårt. Dette er også grunnen til at vi viderefører husprosjektet på Oljeberget, som vil gjøre det mulig for 84 unge par å bo i Jerusalem fremfor å emigrere. For vi sier: Hva er Det hellige land uten kristne?

Noen spør meg om jeg har håp om en rettfærdig fred i Palestina og Israel, tatt i betraktning den vedvarende utbyggingen av israelske bosettinger på palestinsk jord. Kan det være fred i den politiske horisonten?

Siden jeg tror på min Herre og Frelser har jeg aldri mistet håpet om at fred med rettfærdighet vil bli en realitet en dag, selv om realitetene på bakken ikke gir grunn for et slikt håp. Men som Kristi legeme i verden tror vi at kirken har en rolle å spille for rettfærdighet og forsoning. Vår strategi har alltid vært en fredlig, ikke-voldelig kamp. Derfor har vi alltid fordømt voldsbruk og terrorisme av enhver art, uansett hvem som utøver det. Som det står skrevet i en av våre skoler: "Vold er de inkompetentes virkemiddel."

Vi har også fordømt splittelsen i vårt palestinske folk. Vi har oppfordret palestinere til å samles rundt et politisk program med en fredlig, ikke-voldelig strategi. For vi tror at den palestinske stat må være et moderne, sekulært, sivilt samfunn som respekterer like rettigheter for alle religioner, og ikke minst minoriteters rettigheter.

Vi tror at Israels sikkerhet er avhengig av frihet og rettfærdighet for palestinere, og at Palestinas frihet og rettfærdighet er avhengig av Israels sikkerhet. Det dreier seg her om en symbiose, og det er den som er nøkkelen til fred. Av den grunn må internasjonal lov gjelde, og okkupasjonen avsluttes.

Vi tror fremdeles at en to-stats løsning langs 1967-grensene er mulig. Vi tror at to stater kan eksistere side om side, i fred med rettfærdighet. Vi tror fremdeles, sammen med andre kirker, at Jerusalem må være felles. Det betyr at byen må være jødisk, kristen og muslimsk, palestinsk og

israelsk. Uten ett av disse fem elementene kan det ikke bli fred i hele Midtøsten. Vi ber derfor verdens kirker, Den norske kirke inkludert, om å støtte lokale kirkers visjon om Jerusalem som en felles by. Vi tror at bosettingspolitikken må stoppes, og at en politisk løsning med rett for flyktninger til å vende tilbake må bli funnet. Vi tror også at naturressursene må deles rettferdig.

Kjære søstre og brødre i Kristus, vi takker dere i Den norske kirke for at dere støtter oss i vårt håp. Jeg venter utålmodig på den dag da dette håpet blir en virkelighet. Jeg vet ikke om det kan bli mulig i min eller mine barns levetid. Vi i de palestinske kirkene er ivrige etter å åpne veier for forsoning mellom palestinere og israelere. Vi er klar over at begge folkene lever i frykt. Vi ønsker å frigjøre alle fra deres usikkerhet og frykt. Dette er grunnen til at vi lærer palestinere å se Gud i vår israelske nabo. Og vi ønsker at israelerne skal se Gud i oss, deres palestinske nabo. Når vi på den måten aksepterer hverandres menneskelighet i Guds bilde åpner det vei for å anerkjenne hverandres menneskelige, sivile, religiøse, politiske og nasjonale rettigheter. Bare når vi anerkjenner hverandres rettigheter vil Det hellige land bli Det lovede land, som flyter av melk og honning, både for palestinere og israelere.

Kjære søstre og brødre, vi lever i en veldig vanskelig tid, politisk og økonomisk, en tid som minner oss igjen og igjen om vår gjensidige avhengighet. Vi i utviklingsland i sør frykter at de fattige blir fattigere og de rike rikere. Forholdene truer med å bli stadig vanskeligere, spesielt i mangel av et karismatisk politisk lederskap.

Av denne grunn må kirken lede. Kirken må være profetisk. Den må vise veien til like rettigheter for alle. Modig må den undervise i de verdier som verden har mistet. Vår Herre og Frelser ber oss om å være gode forvaltere. Det innebærer å tale offentlig mot grådighetens synd, som har sendt oss inn i det økonomiske virvar vi opplever. Vi må lytte til Gandhis velkjente ord, at ”det finnes nok i verdens for alles behov, men ikke nok for alles grådighet”. Vi må rope etter en politikk med integritet og økonomi med etikk. Vi må sikre at kirkene i sør ikke blir fattigere enn de allerede er.

Kjære søstre og brødre, politisk og religiøs fundamentalisme og ekstremisme er på fremmarsj i verden. Ekstremisme kan bare motarbeides med utdanning og interreligiøs dialog. Det er av denne grunn vi har etablert ”Rådet av religiøse institusjoner i Det hellige land”. Det består av Israels to sjefsrabbinere, sjefsdommeren ved Palestinas islamske domstol og lederne for de lokale kirkene i Jerusalem. I arbeidet med å realisere dette rådet er vi spesielt takknemlige overfor Den norske kirke for at den har sendt oss prost Trond Bakkevig. Trond er effektiv og en god lytter. Hans ydmyke fremferd gjør forsoningen mulig, og lar den skje på en positiv måte.

Dette rådet er det første av sitt slag i Det hellige land, og fokuserer nå på tre saksområder:

1. En ”hotline” for å følge med på tilfeller av nedsettende kommentarer om andre religioner av prester, imamer og rabbinere.
2. Vi oppfordrer hver religion til å undervise korrekt om de andre, og bruke det samme språket hjemme, på skolen, i arbeidet, i synagogen, i kirken og i moskeen. Av denne grunn samarbeider vi med utdanningsdepartementene om å utvikle et pensum om toleranse til bruk i israelske og palestinske skolebøker.
3. Vi drøfter betydningen av Jerusalem som det åndelige hjem for alle religionene i området.

Dette rådet gir oss håp i en håpløs situasjon. Det fører oss sammen på tilgivelsens vei for å sikre en bedre fremtid for våre palestinske og israelske barn, uten hat, fordommer og gjengjeldelse.

Vi er takknemlige for at den norske regjering og Den norske kirke har gjort etableringen av dette rådet mulig. Men vi er fullt klar over at religiøse ledere alene ikke kan skape fred i Midtøsten. Men en rettferdig fred kan heller ikke realiseres uten de religiøse lederne i Palestina og Israel.

Vi er også takknemlige for støtten til forskjellige andre initiativ som er blitt tatt, slik som Amman-erklæringen, en "Code of Conduct", som ble undertegnet i januar i år av 48 kristne og muslimske ledere, og etterlyser gjensidig respekt for alle religionenes hellige steder og symboler.

Det er Guds kall til oss alle at vi må la religionen, som hittil har vært en del av problemene, virkelig må bli en drivkraft for rettferdighet, fred og forsoning. Av denne grunn støtter vi "A Common Word", undertegnet av 138 muslimske lærde. Dette dokumentet oppfordrer oss til å finne felles verdier mellom religionene, basert på Guds kjærlighet og kjærlighet til nesten. Er ikke dette kjernen i Jesu lære?

Kjære søstre og brødre, vi må ledsage hverandre. Ikke la oss være alene. Be for oss. Invester i våre barns utdanning. Hjelp vårt folk til ikke å emigrere. Rop ut mot grådigheten, og støtt etisk økonomisk politikk. Øv press på det internasjonale samfunn for at internasjonal lov skal gjennomføres.

På disse måtene vandrer dere sammen med oss, og anerkjenner at vår misjon er deres, og deres misjon er vår. Vi ber om at vår Herre og Frelser, i vår gjensidige ledsagelse, må fortsette å kalle oss til å være vitner om hans oppstandelse, være forhandlere om rettferdighet, redskaper for fred, initiativtakere for interreligiøs dialog, redskaper for vern av skaperverket og tjenere for forsoning.

Gud velsigne dere!